

Uchwała z dnia 1 czerwca 2007 r., III CZP 37/07

Sędzia SN Barbara Myszka (przewodniczący)

Sędzia SN Jan Górowski (sprawozdawca)

Sędzia SN Zbigniew Kwaśniewski

Sąd Najwyższy w sprawie egzekucyjnej wszczętej na wniosek wierzyciela "G.Z.E." S.A. w G. przeciwko dłużnikowi "U.P.", sp. z o.o. w B. po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 1 czerwca 2007 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 7 lutego 2007 r.:

"1. Czy wydając postanowienie o umorzeniu egzekucji z powodu jej bezskuteczności komornik ma obowiązek na żądanie wierzyciela ustalić w tym postanowieniu koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu egzekucyjnym?

2. W razie pozytywnej odpowiedzi na pytanie 1. – czy na komorniku ciąży obowiązek wezwania dłużnika do uiszczenia tych kosztów na rzecz wierzyciela?"

podjął uchwałę:

Komornik, ustalając koszty bezskutecznej egzekucji (art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.), na żądanie wierzyciela uwzględni koszty jego zastępstwa procesowego;

odmówił podjęcia uchwały w pozostałym zakresie.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Katowicach, rozpatrując zażalenie wierzyciela "G.Z.E." S.A. w G. na postanowienie Sądu Rejonowego w Katowicach oddalające skargę na czynność komornika powziął istotne wątpliwości i na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. przedstawił Sądowi Najwyższemu przytoczone na wstępie zagadnienie prawne, które powstało na tle następującego stanu faktycznego.

Komornik na wniosek wierzyciela reprezentowanego przez radcę prawnego wszczął egzekucję przeciwko dłużnikowi "U.P.", sp. z o.o. i po przeprowadzeniu

czynności sprawdzających wezwał wierzyciela do podania w terminie jednego tygodnia wszelkich informacji dotyczących mienia dłużnika. Wierzyciel tego zarządzenia nie wykonał, w związku z czym – wobec bezskuteczności egzekucji – komornik postanowieniem z dnia 13 września 2006 r., na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c., postępowanie egzekucyjne umorzył, zwracając wierzycielowi tytuł wykonawczy i ustalając na podstawie art. 770 k.p.c. koszty egzekucyjne "na kwotę 0,00 zł".

Wierzyciel złożył wniosek o uzupełnienie tego postanowienia o koszty zastępstwa radcowskiego, ale komornik odmówił temu wnioskowi postanowieniem z dnia 25 października 2006 r., motywując, że wobec bezskuteczności egzekucji nie ma możliwości ściągnięcia kosztów wraz z egzekwowanym roszczeniem (art. 770 k.p.c.).

Skargę wierzyciela na tę czynność Sąd Rejonowy w Bytomiu oddalił, przyjmując, że w wypadku bezskuteczności egzekucji komornik nie rozstrzyga o należnych wierzycielowi kosztach. Jednocześnie wskazał, że w takim wypadku wierzycielowi nie przysługuje prawo domagania się zwrotu kosztów zastępstwa radcowskiego, co czyni zbędnym rozstrzygnięcie o nich przez komornika w postanowieniu ustalającym koszty egzekucyjne.

Sąd Okręgowy podniósł, że problem sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy art. 770 k.p.c. wprowadza przepisy, które przesądzają, że dłużnik w postępowaniu egzekucyjnym powinien zwrócić wierzycielowi koszty niezbędne do celowego prowadzenia egzekucji tylko wtedy, gdy okazała się ona skuteczna. Podkreślając – z powołaniem się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1986 r., III CZP 40/86 (OSNCP 1987, nr 5-6, poz. 71) – że koszty egzekucyjne mogą obciążać wierzyciela jedynie wtedy, gdy nie były niezbędne do celowego prowadzenia egzekucji, wskazał, że jakkolwiek komornik jest zobowiązany do ustalenia kosztów egzekucji, to jednak nie jest uprawniony do oceny, czy istniały podstawy do obciążenia dłużnika kosztami. W konsekwencji – jego zdaniem – można bronić stanowiska, że gdy egzekucja stała się bezskuteczna komornik powinien ustalić koszty zastępstwa procesowego jako niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji. Odwołując się do argumentu, że przepisy art. 770 k.p.c. stanowią całość, podniósł, iż możliwy do obrony jest także pogląd, że komornik ustala koszty tylko wtedy, gdy egzekucja stała się skuteczna. Podkreślił, że wierzyciel nie traci szans na zwrot kosztów, gdyby bowiem sytuacja uległa

zmianie, tzn. dłużnik dysponowałby składnikami majątkowymi, egzekucja ponownie zostałaby wszczęta. Zauważył, że w związku z tym, iż koszty można ustalić tylko w ramach postępowania, którego dotyczą, wierzyciel mógłby uzyskać zwrot kosztów tylko za jedno postępowanie egzekucyjne, tj. to, które zakończyło się ściąganiem należności egzekwowanej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W doktrynie rozróżnia się koszty egzekucyjne i koszty postępowania egzekucyjnego, przyjmując trafnie, że art. 770 k.p.c. obejmuje zwrot kosztów w drugim, szerszym znaczeniu. Ugruntowany jest pogląd, że gdy wierzyciel reprezentowany jest przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, do niezbędnych kosztów postępowania egzekucyjnego zaliczyć należy wynagrodzenie i wydatki jednego pełnomocnika.

Z kolei w judykaturze wyjaśniono, że celowe koszty egzekucyjne mają być ustalone w postępowaniu egzekucyjnym, z którego wynikły i powinny zostać w zasadzie ściągnięte w postępowaniu, w którym powstały (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1973 r., I CR 250/73, OSNCP 1974, nr 6, poz. 110). Po wprowadzeniu art. 770¹ k.p.c. – ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 33, poz. 175 ze zm.) – prawomocne postanowienie komornika w przedmiocie kosztów podlega wykonaniu bez potrzeby zaopatrywania go w klauzulę wykonalności.

Egzekucja na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. podlega umorzeniu, jeżeli jest oczywiste, że nie uzyska się z niej sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych. Z treści tego unormowania wprost wynika, że dotyczy ono egzekucji świadczeń pieniężnych oraz że umorzenie na tej podstawie postępowania jest wykluczone, gdy mienie dłużnika przewyższa koszty egzekucyjne.

Ustalone w toku bezskutecznej egzekucji nieściągnięte koszty w razie ponownego wszczęcia egzekucji na podstawie tego samego tytułu wykonawczego podlegają przymusowemu wyegzekwowaniu. Fakt, że koszty postępowania egzekucyjnego zostały ustalone w postępowaniu umorzonym na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c., nie wyklucza tego, iż mogą być ściągnięte w innym postępowaniu egzekucyjnym, odrębnym bowiem zagadnieniem jest ustalenie kosztów postępowania egzekucyjnego od ich wyegzekwowania.

Artykuł 770 k.p.c. nie uzależnia ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego od wyniku egzekucji. Wierzyciel reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, który poniósł określone koszty zastępstwa, ma interes prawny w ich ustaleniu, nawet jeśli nie będą one ściągnięte w tym postępowaniu. Należy pamiętać, że bezskuteczność egzekucji nie musi oznaczać niemożności zaspokojenia się w inny sposób. Po umorzeniu postępowania na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. dłużnikiem z innego tytułu może stać się dotychczasowy wierzyciel, który potrąca swoją wierzytelność główną wraz z kosztami postępowania sądowego i egzekucyjnego, co wymaga ich ustalenia w postępowaniu, w którym powstały. Nie można też wykluczyć, że wierzyciel w wypadku bezskutecznej egzekucji będzie chciał zbyć swoją wierzytelność także z tytułu kosztów nieskutecznego postępowania egzekucyjnego.

W postępowaniu egzekucyjnym, odmiennie niż w postępowaniu rozpoznawczym, obowiązuje zasada odpowiedzialności dłużnika za koszty egzekucji niezależnie od wyniku postępowania (por. uzasadnienie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 1987 r., III CZP 88/86, OSNCP 1987, nr 11, poz. 166). Zakres i wysokość kosztów egzekucyjnych komornik ustala na podstawie przepisów szczególnych, a tylko odpowiednio w tym zakresie stosuje przepisy kodeksu postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne powinno być prowadzone w efektywny sposób, a zwrotowi podlegają koszty niezbędne do celowego prowadzenia egzekucji. Sąd Najwyższy stwierdził, że razi sytuacja, w której w warunkach uzasadniających umorzenie z urzędu postępowania egzekucyjnego podejmowane są przez komornika czynności bezcelowo pomnażające koszty (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1995 r., III CZP 20/95, OSNC 1995, nr 5, poz. 83). Zachowanie się samego wierzyciela też wywiera wpływ na koszty postępowania egzekucyjnego, skoro określa on sposób egzekucji (art. 797 k.p.c.) oraz może podjąć inicjatywę zmierzającą do zakończenia nieefektywnego postępowania egzekucyjnego (art. 825 § 1 k.p.c.), nie ma jednak wystarczających przesłanek do przyjęcia, że bezskuteczność egzekucji, o jakiej mowa w art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c., wskazuje na jej niecelowość. Takie stanowisko musiałoby oznaczać, że każdorazowo przed wystąpieniem z wnioskiem wierzyciel ma obowiązek prowadzenia szczególnych dochodzeń celem ustalenia stanu majątkowego dłużnika i na podstawie ich wyniku

rozważyć, czy egzekucja okaże się skuteczna. Przerzucenie tego zadania na wierzyciela oznaczałoby zastępowanie komornika w jego obowiązkach.

Komornik nie może stwierdzić, czy poniesienie przez wierzyciela kosztów na wynagrodzenie pełnomocnika było celowe, stosownie bowiem do art. 804 k.p.c. nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku świadczenia objętego tytułem egzekucyjnym; rozstrzygnięcie o kosztach niezbędnych do celowego przeprowadzenia egzekucji należy do sądu rozpoznającego skargę na czynność komornika (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1986 r., zasada prawna, III CZP 40/86, OSNCP 1987, nr 5-6, poz. 71, i uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CZP 16/04, OSNC 2005, nr 6, poz. 103). Skoro więc komornik nie może ocenić celowości kosztów, jeżeli mają podstawę faktyczną i prawną, to nie może odmówić uwzględnienia wniosku wierzyciela o przyznanie kosztów zastępowania go przez adwokata lub radcę prawnego, wynikają one bowiem z ustawy, a nie z postanowienia o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego.

Przedmiotem sprawy jest odmowa uzupełnienia postanowienia komornika ustalającego koszty bezskutecznego postępowania egzekucyjnego o koszty zastępstwa radcowskiego. Dla rozstrzygnięcia nie ma więc znaczenia zagadnienie zawarte w pytaniu drugim i dlatego nie było podstawy do rozważania kwestii, czy na komorniku ciąży obowiązek wezwania dłużnika do uiszczenia tych kosztów na rzecz wierzyciela (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1975 r., I PR 31/75, OSNCP 1975, nr 12, poz. 176).

Z tych względów orzeczono, jak na wstępie.